Під сосною, на теплому твердому піску, змішаному з падалишньою глицею, лежить Тимоха — смирний, неговіркий, трохи тюхтійкуватий хлопець. Лежить і дивиться в небо. Поруч, на зеленій галявині, що клинцем видається з вільшини, і далі, в лузі, на купині, пасуться корови. Тимосі чути, як вони густо, волого дмухають у траву, повільно джвякають пашу, риплять ратицями, переступаючи з ноги на ногу.

Сонце вже перейшло за полудень. Червонясте, по-осінньому линяве його проміння навскіс лежить поміж соснами, зогріває жовті вощані стовбури, точить з подряпин та надчухрів густу жовтогарячу живицю, і від неї в бору пахне ладаном.

Тимоха майже щодня буває в сосні — то гіллячко збирає, то шишки, то глицю гребе на топливо про зиму — і знає, на якій сосні й скільки живиці виступить за день, бо вночі вона тужавіє і не тече, а пригріє сонце — розм'яка, бубнявіє і сповзає по корі вниз. Тимоха дере її потроху в бляшану баночку з-під консервів і складає дома в старий, непотрібний у господарстві глечик. Потім зносить його на гору, ставить десь у кутку, а сам лягає на оберемок сіна чи околоту й лежить, заплющивши очі, тихо посміхаючись сам до себе, бо живиця пахне молодими шишками, стріха шарудить од вітру, і Тимосі здається, що він у сосні...

— Тимохо, Тимохо! А йди сюди... — гукає з лугу Палажечка, чепурненька, метка, хоч уже трохи й підтоптана дівчина, з котрою Тимосі випала черга пасти.

"І чого б я ото йшов?" — мляво розмірковує хлопець, не одводячи погляду від неба, соснового гілля, що ледь помітно гойдається на тлі білої пухнастої хмарини, наче змітаючи її геть з високості.

"Чого я там не бачив?"

— Тимохо, ти чув чи ні?

"Он диви, наврипилась!"—дивується хлопець, знехотя повертаючи голову в той бік, звідки чути Палажеччин голос.

— Чого тобі?

Дівчина стоїть на високій купинці з верчиком золотавого рясного хмелю і усміхаючись тицькає його теляті.

— Ну, на, дурне, понюхай... Це ж хміль! Бач — хміль...

— Чого тобі? — ще раз питає Тимоха і, не чекаючи відповіді, знов прилягає на пісок.

— Погнали до картоплища,— каже Палажечка, ховаючись лукавими очима в хміль.

— З якої напасті?

— Там паша краща...

— Ги! "Краща"...—посміхається в небо Тимоха.— Кращої, ніж тут, ніде немає.

— А тобі ліньки?

— Хи! "Ліньки"... Кажу ж тобі, що кращої паші піде більш немає... Потім довгенько мовчить, стежачи за тим, як хмарина

підкрадається до сонця, займаючись одним краєм, і вже згодом

додає:

— Раз я кажу, то, видно ж, знаю...

Палажечка голосно зітхав, пестить телятко долонею по м'яких рожевих губах:

— Геть, ступай собі!

Присіла на купинку, погралася жовтими пухнастими горішками хмелю, приміряла з них намисто і знову зітхнула:

— Ми б там картоплі напекли...

— Те! Придумалося... — пхикає Тимоха.— "Картоплі"... До картоплі солі треба.

— Так у мене сало є...

— Скільки?

— Четвертинка...

В лузі чути гомін, хтось мантачить косу — вжіть, вжіть, вжіть. То чоловіки, в кого є худобина, обкошують осоку навколо кущів — правління дозволило. Над вільшиною підіймається прозорий цигарчаний димок і, ледве виткнувшись із-поміж листя, щезає, розмаяний вітром.

— Так погнали? — допитується Палажечка.

Тимоха неохоче підводиться з теплого піску, довгенько гребеться п'ятірнею в густій, давно не стриженій чуприні, вибираючи з неї суху покручену глицю.

— Якщо заради картоплі, то про мене... — бурмоче,— а якщо заради паші, то кращої, кажу...

Однак Палажечка вже не слухає його, прудко стрибає з купинки на купинку, і за хвилю її дзвінкий раденький голос чути вже з лугу:

— Гей іди, Шута! Ач'ка!

Корови одна по одній, обчухруючи рогами листя з вільшичок, вибродять на галявину. Вздрівши Тимоху, зупиняються, кліпають на нього лагідними довірливими очима, в котрих ще не згасла п'янка насолода від зеленої трав'яної юшки, що так і залишилася на заїдах від дотику чутливих губ до запашної лугової мішаниці.

Тимосі стає шкода корів, і дзвінкий голос Палажечки, і те, що вона крутиться, мов дзиґа, навертаючи корів до картоплища, викликає в нього похмуру глузливу посмішку: "Ач як басує, стара!"

Супроти Тимохи Палажечка й справді вже немолода: йому дев'ятнадцятий, а їй двадцять чотири. Пора б заміж, та нікому брати, позаяк хлопців, її однолітків, призвано на службу, а ті, що демобілізувалися, побачивши світу, в селі залишатися не схотіли: той у Донбас подався, на шахти, інший в місто, на заводи. Були, щоправда, й такі, котрим немає за ким покинути стару матір чи батька, і вони пішли в механізатори. Але таких знаходилося небагато, та й женилися вони якось по-чудернацькому: або на зовсім молоденьких, вчорашніх школярках, або йшли в прийми до вдів, у котрих уже й хати є, і хазяйство бодай латане, та своє — як-не-як, а з тріски все ж не починати...

Так і лишилася Палажечка незаміжньо, хоч і гарна собою, і до роботи щира. Вечорами ходила до сільбуду, співала з молодшими дівчатками тих пісень, що й вони, переучувалася танцювати по-їхньому, а не так, як уміла раніше, поблажливо сміялася, коли хлопці з нового покоління парубків сміливо, хай трохи й незграбно, пробували обійняти її за плечі, а то й за стан, знаючи, що Палажечка нічия й тому гоноритися їй не видне око...

Поступово навчилася Палажечка вдавати з себе молодшу, щасливішу й безтурботнішу, аніж то було насправді. І молодь, надто дівчатка, не проминали нагоди поглузувати з неї проміж себе, а як на поганий настрій, то й прямо у вічі. Тоді Палажечка по кілька днів не потикалася до сільбуду, цілі вечори висиджувала дома за старою немічною матір'ю, а бувало, що й плакала потихеньку від неї, вже нікого з себе не вдаючи і ні під кого не підробляючись...

Улітку ж, коли в село наїздили Палажеччині подруги, понаряджувані, звісно, в найдорожчі свої плаття, огрядненькі, з чистими невиробленими обличчями, з бідовими дітьми й чоловіками — залізничниками або шахтарями, дівчині було найтяжче. І не тому, що подруги безпремінно співчували їй, кликали з собою наввипередки, обіцяючи влаштувати на чисту роботу й оддати заміж. "В нас это просто", — запевняли вони енергійно, особливо підкреслюючи оте "в нас", бо вважали себе, звичайно, нетутешніми...

... В ярку, біля картоплища, глухо, затишно і навіть млосно від крутого, незайманого вітром духу прогрітих лопухів та курячої сліпоти, сирої, захованої від сонця низової землі й трухлого вільхового паліччя.

Паші немає, і корови стоять купкою, нудьгуються, раз по раз поглядаючи на пастухів. Лише теляткам розвага: гасають у лопушаччі, бо воно їх лоскоче, розгедзькує, чіпляючи на хвости тугі кім'яхи червоних реп'яшків.

Тимоха розіклав багаття, намостив під боки сухого картоплиння і знову, як під сосною, ліг, уп'явшись очима в небо. З ярка воно, мов з ями, здавалося нижчим і куцішим, а сам ярок — глибшим, крутосхилішим.

Палажечка принесла в пелені картоплі — не дуже великої, але й не дрібної: щоб швидше спеклася.

— Ти яку любиш? — поспитала Тимоху лагідненько й заклопотано, так, немов вони були чоловік і жінка,— червону чи білу?

Тимоха помовчав, роздумуючи над тим, яка краща, але так нічого й не придумавши, сказав:

— Усяку. Аби тільки пісковата, а не водяна...

— А у вас заведено пекти картопельку в грубці? — не вмовче Палажечка.

— В кого це у нас? — не второпає Тимоха.

— Ну, дома...

— Ги! "Заведено"... Як нічого вечеряти, то заведено, а як є, то не заведено...

Сонце вже сховалося за вільшечки, пустило крізь листя тоненькі рожеві стріли. І дим угорі, над багаттям, порожевів, як узимку на сході сонця з бовдурів. Розгарячені грою телятка наскакували спрожогу на вогнище, зупинялися, хекали, широко розчепіривши передні ноги, і дивилися на полум'я дурненькими очима. Палажечці стало сумно сидіти мовчки, і вона загомоніла до телят:

— А що, жижа? Бач — жижа... Мень-мень-мень... Іди я тобі на шийці пограю... Оттакої ми любимо, оттакої...

Картопля перестала сичати. Жарок пригас. У ярку смачно запахло підпеченою скоринкою. А лопухи, почувши холодок,— настовбурчилися, тихо зарипіли, випростовуючись, і теж запахли — низовинним, росою, ніччю...

Палажечка вигорнула з жару кілька картоплин, де дрібніших, погралася ними, як у креймашки, щоб остудити, й тихенько засміялася.

— Чого ти? — спитав Тимоха.

— А я тебе обдурила!..

— Як?

— А так! Бо сала в мене немає...

— А навіщо ж ти дурила?

— Так. Закортіло...

— Хи! Чудна... "Закортіло"! А тепер люди лаятимуть, що корів не напасли...

— Те, подумаєш! — усміхнулася Палажечка, ховаючи під рядними чорними віями глузливий збуджений погляд.— Краще бери ось картоплю. Страх яка добра!

Тимоха підвівся й, опинившися лицем до лиця з Палажечкою, побачив, як затремтіли її блискучі, зламані посередині брови, а вії миттю злетіли вгору, одтуливши терпкі смоляні очі.

— А тепер, чуєш, лаятимуть... — пробурмотів ніяково і хотів був одвернутися, та не зміг — так близько були перед ним Палажеччині очі і стільки було в них чогось рідного, близького, нового, ще ніколи не знаного...

...Додому череда йшла попаски. Палажечка бігцем завертала теляток, картаючи їх усякими ніжними слонами. А Тимоха покрикував на них твердим, самому собі незнайомим голосом, і теж не сердито...

По той бік річки, напроти сосни, заходило сонце, пославши на воду од берега й до берега шматок червоного полотна. З бору пахло ладаном, холонучим піском і прілою глицею.

— Ну, я пішов по живицю... — сказав Тимоха, повертаючи в бір.— Так що бувай...

— А до сільбуду прийдеш увечері? — запитала Палажечка, граючись дубчиком.

— Хтозна... Якщо мати роботи якоїсь не придумають, то, мо', й прийду...

— Там сьогодні кіно привезуть...

— Хтозна, кажу... — і побрів у сосну, намацуючи в кишені бляшанку з-під консервів.

Потім, коли череда вже підіймалася вгору до села, вийшов на галявину, постояв вагаючись і нарешті крикнув навздогін Палажечці:

— Егей, Полько! Я прийду... Чуєш? Прийду!

Та Палажечка була далеко, і луна, вихопившись із лугу, вже не доскочила до неї...